

Tieteellisiin tai opetustarkoituksiin käytettävien eläinten suojelun neuvottelukunnan kokous 1, 1/2018

Pöytäkirja

Aika 20.11.2018 klo 12:30 – 15:30

Paikka Etelä-Suomen aluehallintovirasto (ESAVI), kokoushuone Puu&Vene, 1. krs

Jäsenet ja (varajäsenet)

Outi Vainio, puheenjohtaja, Helsingin yliopisto
(~~Eero Lehtonen~~, varapuheenjohtaja, Helsingin yliopisto, emeritus)

~~Raimo Tuominen~~, Helsingin yliopisto: tieteellinen tutkimus ja opetus
(**Petra Sipilä**, Turun yliopisto)

Esa Hohtola, Oulun yliopisto, emeritus: tieteellinen tutkimus ja opetus
(**Joni Mäki**, Oulun yliopisto)

Kristiina Haasio, Orion Oyj, emerita: teollisuus
(~~Jukka Puoliväli~~, Charles River DRS Finland)

Emrah Yatkin, Turun yliopisto: eläinten hoito ja eläimille tehtävät toimenpiteet
(**Niina Kemppinen**, Helsingin yliopisto)

Anna Meller, Helsingin yliopisto: eläinlääketieteellinen asiantuntemus
(~~Lasse Saloranta~~, Orion Oyj)

Mai Kivelä, Animalia ry: vapaaehtoinen eläinsuojelutyö
(**Maria Lindqvist**, Suomen eläinsuojeluyhdistysten liitto ry)

~~Tuula Heinonen~~, FICAM: vaihtoehtoiset menetelmät
(**Tiina Palomäki**, Fimea)

~~Matti Viluksela~~, Itä-Suomen yliopisto: vaihtoehtoiset menetelmät
(**Teija Oinonen**, Orion Oyj)

~~Hanna-Marja Voipio~~, Oulun yliopisto: eläinten hyvinvointia koskeva tutkimus
(**Satu Mering**, Experimentica Oy)

Paula Hirsjärvi: eläinten pidon etiikka tai yhteiskuntatieteellinen tutkimus
(**Saara Reiman**)

Tapani Parviainen, Etelä-Suomen aluehallintovirasto ESAVI
(**Eila Kaliste**, Etelä-Suomen aluehallintovirasto)

Tuomas Parkkari, Opetus- ja kulttuuriministeriö
~~Sami Niinimäki~~, Opetus- ja kulttuuriministeriö

Tiina Pullola, pysyvä asiantuntija, Maa- ja metsätalousministeriö

Satu Raussi, Eläinten hyvinvointikeskus
Tiina Kauppinen, Eläinten hyvinvointikeskus

Eila Kaliste, sihteeri, Etelä-Suomen aluehallintovirasto ESAVI

Jakelu Neuvottelukunta, Eläinten hyvinvointikeskus

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen.

2. Edellisen pöytäkirjan hyväksyminen

Pöytäkirja on ollut kommentoitavana. Hyväksyttiin.

3. Esittäytyminen

Jäsenet esittäytyivät.

Puheenjohtaja totesi jatkettavan aiempia kokouskäytäntöjä: sekä varsinaiset että varajäsenet voivat olla paikalla kokouksissa, matkakustannukset korvataan vain varsinaiselle jäsenelle, jos molemmat ovat paikalla. Äänestettäessä äänioikeus on vain yhdellä.

Edellisen pöytäkirjan hyväksyminen tapahtuu seuraavassa kokouksessa. Pöytäkirja on TOKES-työtilassa nähtävänä, kun puheenjohtaja on sen tarkastanut. Pöytäkirjaa voi kommentoida sihteerille ennen seuraavaa kokousta. Jos muutosehdotuksia ei ole tullut, hyväksytään siinä muodossa kuin on ollut nähtävänä.

4. Ministeriön terveiset

Tiina Pullola kertoi:

Lokakuussa oli EU-jäsenmaiden yhteispisteiden kokous, jossa tärkeimpänä asiana oli komission ehdotus geenimuunnettujen (gm) eläinten lupakäytäntöjen muuttamisesta siten, että kaikki gm-eläimet olisivat lupamenettelyssä. Perusteluna on, että käytännöt eri maiden kesken vaihtelevat nykyisin huomattavasti lupamenettelyjen suhteen. Nykyisin on vaikea tehdä jaottelua gm-luomisen ja -ylläpidon välillä. Gm-linjojen luokittelu haitallisiin ja haitattomiin on hankalaa ja hankelupien ulkopuolella on eläimiä, jotka kokevat haittaa geenimuuntelusta johtuen. Komissio kerää nytkin viiden vuoden välein tilastotiedot kaikista gm-eläimistä ja näiden keruu vuosittain katsotaan vähäiseksi lisävaivaksi nykytilaan verrattuna. Raportointi ei nykyisin ole johdonmukaista ja se vaihtelee maittain, joten luotettavaa tilastointia ei saada. Menettelymuutoksesta ei saa aiheutua lisäkustannuksia tai hallinnollista taakkaa.

Komissio on kysynyt jäsenmaiden kantaa ehdotukseen kolmella kysymyksellä, joihin vastausaika on 10.1.2019 saakka:

1. Miten suhtaudutte siihen, että kaikki gm-eläimet olisivat luvan alla?
2. Hyväksyisittekö gm-linjojen luokittelusta haitallisiin ja haitattomiin luovuttaisiin?
3. Voisiko jatkossa luvat gm-eläinten luomiselle ja ylläpidolle myöntää laajempina lupina kantakohtaisen luvittamisen sijaan?

Ympäristöalan raportointia koskeva asetusta (Omnibus-hanke) on käsittelyssä. Direktiivin 2010/63/EU osalta ehdotuksena on, että yleistajuiset tiivistelmät ja takautuvat arvioinnit julkaistaisiin EU:n tietokannassa kansallisen julkaisemisen sijaan. Tätä varten valmistellaan näiden yhteisiä lomakepohjia.

Keskustelu kokouksessa:

Todettiin gm-eläimiä olevan paljon käytössä. Suurimmalla osalla ei ole geenimuuntelusta johtuvaa hyvinvointihaittaa ja ne ovat nykyisin koe-eläinkestysten sisäisillä luvilla. Näiden siirtyminen virallisen luvan alle tulisi järjestää laajempina kokonaisuuksina. Lupahallinnon

tulee olla yksinkertainen, mutta samalla on varmistettava, että eläinten hyvinvoinnin seuranta toimii hyvin ja käytössä on selkeät lopetuskriteerit. Myös vastuuhenkilö kunkin linjan hyvinvoinnille on oltava selvästi osoitettuna.

Todettiin ehdotuksen olevan vielä jäsentymätön, josta syystä ei ole vielä varmaa tietoa siitä, miten lupamenettelyt tarkalleen muuttuisivat. Tässä vaiheessa voidaan ehdotukseen suhtautua varovaisen myönteisesti sillä edellytyksellä, että hallinnollinen taakka ei lisääny.

5. EU:n jäsenvaltioiden kansallisten komiteoiden puheenjohtajien kokouksen terveiset

Outi Vainio kertoo: Puheenjohtajat tapasivat 15.-16.11.2018 komission johdolla.

Komiteoiden tehtävinä on nyt ja jatkossakin hankelupien harmonisointi, 3R-periaatteiden edistäminen sekä hyvinvointiryhmien toiminnan tukeminen. Komission tavoitteena on erityisesti harmonisoida hankelupamenettelyitä. Suomessa hankeluvat myöntää yksi kansallinen lautakunta, jolloin yhtenäiset luvan myöntämiskäytännöt ja kriteerit on ollut helppo toteuttaa eikä neuvottelukunnan yhtenäistämistä ole tarvittu.

Koska komissio käyttää jatkossa neuvottelukuntia lupamenettelyn harmonisoinnin työkaluna, on myös meidän neuvottelukunnan oltava mukana komission hankkeissa. Suunnitteilla on esimerkiksi jäsenmaissa järjestettävää koulutusta alkaen vakavuuden arvioinnista. Komission tavoitteena on saada kansalliset komiteat vahvasti verkostoituneiksi. Komissio toivoo myös kansallisten 3R-keskusten tehokasta verkostoitumista parhaiden käytäntöjen jakamiseksi. Hyvinvointiryhmien tukeminen on tärkeä osa harmonisointia.

Neuvottelukuntien keskinäiseen yhteistyöhön kuuluu myös tapaamiset kansallisten komiteoiden kesken. Tällainen tapaaminen on ollut kerran hollantilaisten kutsumana ja Ruotsi kutsuu vastaavaan tapaamiseen muita komiteoita Tukholmaan 28.2.2019.

6. 3R-periaatteen edistäminen

Toimikauden 2013-2018 3R-työryhmä (Haasio, Heinonen, Tuominen, Viluksela, Voipio) suunnitteli 3R-koulutuksen sisältöä ja toteuttamistapaa. Vuonna 2018 toteutettiin koulutukset: Solu- ja kudospallit - *In vitro* models Tampereella FICAM:n järjestämänä 13.-22.3.2018, Tutkimusetiikka 22.5.2018 nettiyhteyksin Helsingissä sekä *In silico* training day 31.10.2018 videoyhteyksin Kuopiossa. Suunniteltu Geneettiset tautimallit sekä laji- ja kantavalinta 5 tunnin koulutus videoyhteyksin Helsingissä järjestetään myöhemmin.

Työryhmän tehtävänä on myös tehdä ehdotus (suunnitelma) rahan käytöstä, jonka maa- ja metsätalousministeriö jakaa vaihtoehtomenetelmien edistämiseen. Rahoitusta on 100 000 euroa/vuosi, käyttö koulutukseen ja opetukseen vs. vaihtoehtomenetelmien kehittämiseen vuosien 2018-2020 aikana tapahtuu suhteessa 50-50 %, 70-30 %, 100-0 %. Ministeriö päättää rahojen käytöstä.

3R-konsortion perustamiseksi ryhmä selvitti eläinten käyttöä korvaavaa suomalaista tutkimusta sekä järjestää tapaamisen koe-eläintoiminnasta vastaavien kanssa vuoden 2019 alussa, aiheena konsortion toiminnan suunnittelu. Konsortion nettisivujen tietosisällön suunnittelua aloitettiin.

Asetetaan toimikauden 2018-2023 3R-ryhmä: edellisen toimikauden jäsenet ovat valmiita jatkamaan. Muita ehdotuksia jäseniksi ei tullut. Ryhmä kokoontuu vuodenvaihteen jälkeen suunnittelemaan toimintaansa ja ministeriön jakaman rahan käyttöä.

7. Hyönteiset koe-eläiminä

Laki eläinten käyttämisestä tutkimuksessa koskee selkärankaisia ja pääjalkaisia, mutta aiemmin on esitetty ohjauksen tarvetta myös hyönteisten käyttöön liittyen. Tällainen sopisi hyvin TOKES:n toimintaan. Viimeaikaiset tutkimusnäytöt ovat osoittaneet, että hyönteisillä ja ravuilla voi olla jonkinlainen kivuntunto. Edellinen kokous päätti kutsua hyönteistutkimusta tuntevia tutkijoita kertomaan tutkimustavoitteista ja käytännöistä sirkkojen ja banaanikärpästen osalta.

Kokous totesi olevan tarpeen tutustua selkärangattomia käyttävään tutkimukseen. Seuraavaan kokoukseen kutsutaan tutkijoita kertomaan ao. tutkimuksesta.

8. Tiina Palomäki: suomalaisten viranomaisten kanta eläimettömien menetelmien hyväksymiseen

TOKES pyysi Suomen valvovilta viranomaisilta kannanottoa eläinkokeettomien menetelmien hyväksymisestä lakisääteisissä turvallisuustutkimuksissa. Kyselyn toteuttivat Tuula Heinonen ja Tiina Palomäki keväällä.

Tiina Palomäki esitteli selvityksen tulokset. Kemikaalien, lääkkeiden ja lääkinnällisten laitteiden hyväksymisestä vastaavat viranomaiset hyväksyvät eläinkokeettomia menetelmiä, jos nämä on hyväksytty ohjeistoihin. Lääkkeiden hyväksymismenettelyssä on viranomaisilla enemmän harkintavaltaa kuin muilla, koska vaihtoehtoisten menetelmien virallista validaatiota ei välttämättä vaadita vaan menetelmien soveltuvuus voidaan arvioida tapauskohtaisesti.

Keskustelussa todettiin, että lakisääteisessä tehon ja turvallisuuden testaamisessa eläinkokeettomien menetelmien osuus koko tutkimuspaketista on vielä hyvin pieni. Näitä kuitenkin käytetään myös testaamista edeltävässä tutkimuksen vaiheessa. Suomessa eläimiä käytetään hyvin vähän lakisääteiseen testaamiseen. Selvityksen tulokset olisi hyvä julkaista kertoen samalla myös nämä seikat.

9. TOKES:n toiminta 2018 - 2023

TOKES:n toimintakausi päättyi 14.10.2018. Loppukauden toiminnaksi suunniteltiin edellisessä kokouksessa ja todettiin:

- 3R-työryhmä: MMM:n 3R-rahaman käytön suunnittelu ehdotukseksi ministeriölle, 3R-konsortio, koulutuksen ja tiedottamisen suunnittelu, nettisivusto.
- Toteutetaan wikipediaan suomalainen 3R-sivu, sihteeri valmistelee.
- Selkärangattomat.
- Alkusyksystä seminaari TOKES – Hankelupalautakunta – Hyvinvointiryhmät: aiheena hankearviointi, vakavuuden arviointi ja takautuva arviointi.
- Muuta toimintaa tarpeen mukaan. Ehdotuksia voi antaa.

10. Muut asiat

Ei muita asioita.

11. Tiedoksi

Tiina Kauppisen blogi-teksti: <https://www.elaintieto.fi/millaista-koe-elaimen-hyvinvointi/>

Haastatteluvideoita tulossa.

TOKES-kokousten pöytäkirjat ja materiaalit maa- ja metsätalousministeriön hankesivulla:
<https://mmm.fi/hanke2?id=d21ebd48-5b88-4edc-bc2f-f7bca3a3a7f6>

Updates on 3Rs methods for regulatory testing, October 2018 – Tiimerissä

FICAM 10 vuotta: <https://research.uta.fi/ficam/ficam-10-years/>

12. Seuraavat kokoukset

5.2.2019	klo 12.30 – 15.30
10.4.2019	klo 12.30 – 15.30
5.6.2019	klo 12.30 - 15.30.

13. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.30.